

KESKKONNAHARIDUSE JA -TEADLIKKUSE TEGEVUSKAVA 2023–2025

KESKKONNAMINISTEERIUM

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Jaanuar 2023

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ülevaade tegevuskava eelmisest perioodist	4
2. Strateegia	6
2.1. Valdkonnad, eesmärgid ja tegevused	6
Üldeesmärk	8
I valdkond – keskkonnateadlikkuse edendamine	
haridusasutustes koostöös keskkonnahariduskeskustega	10
II valdkond – keskkonnaharidusliku võrgustiku arendamine	11
III valdkond – keskkonnateadlikkus ühiskonnas	12
2.2. Mõõdikud	13
3. Rakenduskava	14
Üldeesmärk	14
I valdkond – keskkonnateadlikkuse edendamine	
haridusasutustes koostöös keskkonnahariduskeskustega	15
II valdkond – keskkonnaharidusliku võrgustiku arendamine	18
III valdkond – keskkonnateadlikkus ühiskonnas	19
Lühendid	22
Mõisted	23

Sissejuhatus

Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2023–2025 on dokument, mille alusel kavandatakse keskkonnateadlikkust suurendavaid ja keskkonnaharidust kujundavaid tegevusi kolmeaastasel perioodil.

Tegevuskava koostamisel lähtuti õigusaktidest, strateegilistest dokumentidest ja hinnangust eelmise perioodi tegevuskavale:

- **Arengustrateegia Eesti 2035**
- **Eesti Vabariigi Haridusseadus**
- **Keskkonnaseadustiku üldosa seadus**
- KEVAD – Keskkonnavaldkonna arengukava 2030 (koostamisel)
- Haridus- ja teadusministri ja keskkonnaministri 31.03.2017 allkirjastatud ühise tegevuse memorandum keskkonnahariduse ja -teadlikkuse edendamiseks.
- Hinnang keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2019–2022 täitmisele.

Tegevuskava koostamiseks moodustati 2022. aasta teisel poolel töörühm, kuhu kuulusid nii Keskkonnaministeeriumi kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumi ning nende allasutuste töötajad, samuti kohalike omavalitsuste ja kolmanda sektori esindajad. Oluliseks tegevuskava sisendiks olid Keskkonnavaldkonna arengukava KEVAD keskkonnateadlikkuse ja -hariduse tegevussuuna töörühma koostatud materjalid.

Tegevuskava elluviimist koordineerib Keskkonnaministeerium. Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2023–2025 on vastu võetud keskkonnaministri ning haridus- ja teadusministri käskkirjaga.

Ülevaade tegevuskava eelmisest perioodist

Kestlikku arengut toetava hariduse edendamine, sh loodushoidlike väärtushinnangute ning kestliku tarbimise ja tootmise põhimõtete kujundamine, on Eestis prioriteet. Kuna prioriteetne valdkond vajab selget strateegiat ja koordineeritud tegevusi, pidas Keskkonnaministeerium koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga vajalikuks koostada **keskkonnahariduse ja -teadlikkuse arengukava 2019-2022**. Tegevuskava koostamist ja elluviimist koordineeris Keskkonnaministeerium.

Tegevuskavas sõnastati keskkonnahariduse ja -teadlikkuse strateegia, mis koosnes visioonist, läbivatest põhimõtetest, eesmärkidest ning nende saavutamiseks mõeldud tegevustest.

Eesmärgid olid kooskõlas keskkonnahariduse ja -teadlikkuse edendamise ühise tegevuse memorandumiga, mille allkirjastasid keskkonnaminister ning haridus- ja teadusminister 31.03.2017. aastal. Keskkonnahariduse kvaliteedisüsteemi puudutava osa koostamise vajadus tugines uuringute tulemustele.

Tegevuskava käsitles kolme valdkonda:

1. Keskkonnateadlikkuse edendamine haridusasutustes koostöös keskkonnahariduskeskustega – keskendus formaal- ja mitteformaalhariduse koostööle.
2. Mitteformaalse keskkonnahariduse korraldus – keskendus keskkonnahariduskeskuste võrgustiku, sh rahastamise ja kvaliteedisüsteemi arendamisele.
3. Keskkonnateadlikkus ühiskonnas – keskendus keskkonnainfo kättesaadavusele, keskkonnahoidlike hoiakute ja käitumisviiside kujundamisele ühiskonnas.

Iga valdkonna kohta olid kavandatud eesmärgid ja tegevused ning seatud mõõdikud.

Tegevuskavas sõnastatud visiooni „Eesti elanikud mõistavad, et loodus on kultuuri ja majanduse alus ning sellesse tuleb suhtuda vastutustundlikult. Keskkonnateadlik mõtteviis ja tegutsemine on saanud normiks kõigis eluvaldkondades“ poole küll liiguti, kuid see on aktuaalne ka tegevuskava järgmisel perioodil. Eesti elanikel on endiselt looduse suhtes vastutustundetut käitumist nii tarbimisel, prügi sorteerimisel, ettevõtluse keskkonnateadlikul korraldamisel kui ka teistes eluvaldkondades.

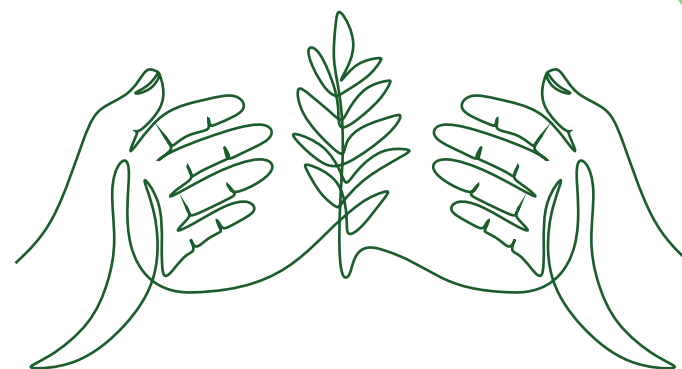
Kolmes valdkonnas püstitati kokku kümme eesmärki ning seati mõõdikud nende saavutatuse hindamiseks.

Eesmärkide saavutamiseks kavandati kokku 41 tegevust. Suur osa neist olid jätkuva iseloomuga ning vajavad kordamist igal aastal. Tegemata jäi vaid väike osa kavandatust.

Nende täiemahulist elluviimist takistasid peamiselt COVID19 pandeemiaga seotud piirangud. Polnud võimalik teha silmast-silma kohtumisi, distantsõppe perioodil ei saanud korraldada kohalesõitu eeldavaid õppeprogramme. Pärast piirangute lõppemist ei olnud võimalik kõike kavandatut tagantjärele teha inimeste hõivatuse tõttu. Keskkonnahariduskeskuste toimetulekuprobleemide leevendamiseks ja arengu tagamiseks eraldati erandkorras riigieelarvest toetust.

Toetust jagati vaid keskustele, kes olid kaasa tulnud/ühinenud keskkonnahariduse kvaliteedisüsteemi arendamisega ning esitanud oma pakutavad õppeprogrammid kvaliteedihindamisele.

Arvestades erandlikku olukorda, oli tegemata jäänud osakaal väike ning ei mõjutanud oluliselt eesmärkide saavutamise taset. Mõõdikud näitavad selgelt püstitatud eesmärkide poole liikumist. Siiski on enamik püstitatud eesmärke jätkuva iseloomuga ning vajavad ka uuel perioodil tähelepanu.

Strateegia

2.1. Valdkonnad, eesmärgid ja tegevused

Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse valdkonna ülesandeks on kogu ühiskonna keskkonnateadlikkuse kujundamine, sh mitteformaalse keskkonnahariduse arendamine. Valdkonna eesmärk on erinevaid osalisi kaasav keskkonnahariduse võrgustik, mille tegevuse tulemusena suureneb keskkonnahariduse kvaliteet ning elanike keskkonnateadlikkus järjepidevalt, usaldusväärne ja ajakohane keskkonnainfo on kättesaadav ning inimestel on võimalik igapäevaelus keskkonnateadlikke valikuid teha.

Tegevuskavas lähtutakse **„Keskkonnavaldkonna arengukava KEVAD“** keskkonnateadlikkuse ja -hariduse valdkonna eesmärkidest ning kõige olulisematest tegevustest aastani 2030.

„Keskkonnavaldkonna arengukava KEVAD“ keskkonnateadlikkuse ja -hariduse valdkonna eesmärk on:

keskkonnateadlik mõtteviis ja käitumine on saanud normiks kõigis eluvaldkondades.

Eesti elanikud tegutsevad erinevates rollides keskkonnahoidlikult. Keskkonnateadliku mõtteviisi all mõistame selles kontekstis inimese ja keskkonna vaheliste suhete ja vastastikuse mõju mõistmist, oskust seda oma hoiakutes väljendada ning valmisolekut nendega oma otsustes ja tegevuses arvestada. Keskkonnateadlik inimene lähtub oma valikutes teaduslikult tõendatud seisukohtadest ja asjakohasest keskkonnainfost. Keskkonnateadlikuks käitumiseks peame tegutsemist, mis panustab planeedi jätkusuutlikkusse, ning nende käitumisviiside vältimist, mis keskkonda kahjustavad.

„Keskkonnavaldkonna arengukava KEVAD“ olulisemad tegevused aastani 2030

1. Loo me keskkonnateadlikkuse kompetentsikeskuse, mis koordineerib ja korraldab valdkondlikke tegevusi ja erinevate osaliste koostööd.

Kompetentsikeskus käivitab eri sihtrühmadele suunatud arendusprojekte, koordineerib üleriigilisi keskkonnaharidusprojekte, korraldab koolitusi sihtrühmadele, korraldab teavituskampaaniaid, sh tutvustab keskkonnainfo allikaid ja on oma toimimisega keskkonnahoidlikkuse eeskujuks.

2. Töötame välja ja viime ellu riikliku keskkonnahariduse arendamise programmi.

Programmi olulised tegevused on haridusasutuste, keskuste ja kogukonna koostöö arendamine, sh keskkonnahariduse lõimimine õppeainetesse ja huvitegevustesse ning koolide, keskkonnahariduskeskuste, noortekeskuste keskkonnasõbralik toimimine.

3. Toetame ja tunnustame avaliku sektori, ettevõtete, kodanikuühenduste ja üksikisikute tooteid, teenuseid ja tegevusi, mis loovad võimalusi keskkonnahoidlikuks käitumiseks.

Kavandame ja viime ellu sihtrühmadele suunatud keskkonnateemasid käsitlevaid arendusprojekte. Kavandame toetusmeetmeid keskkonnasõbralike toodete ja teenuste arendamiseks. Korras-tame keskkonnahoidlike tegevuste, toodete ja teenuste tunnustamise süsteemi.

Üldeesmärk

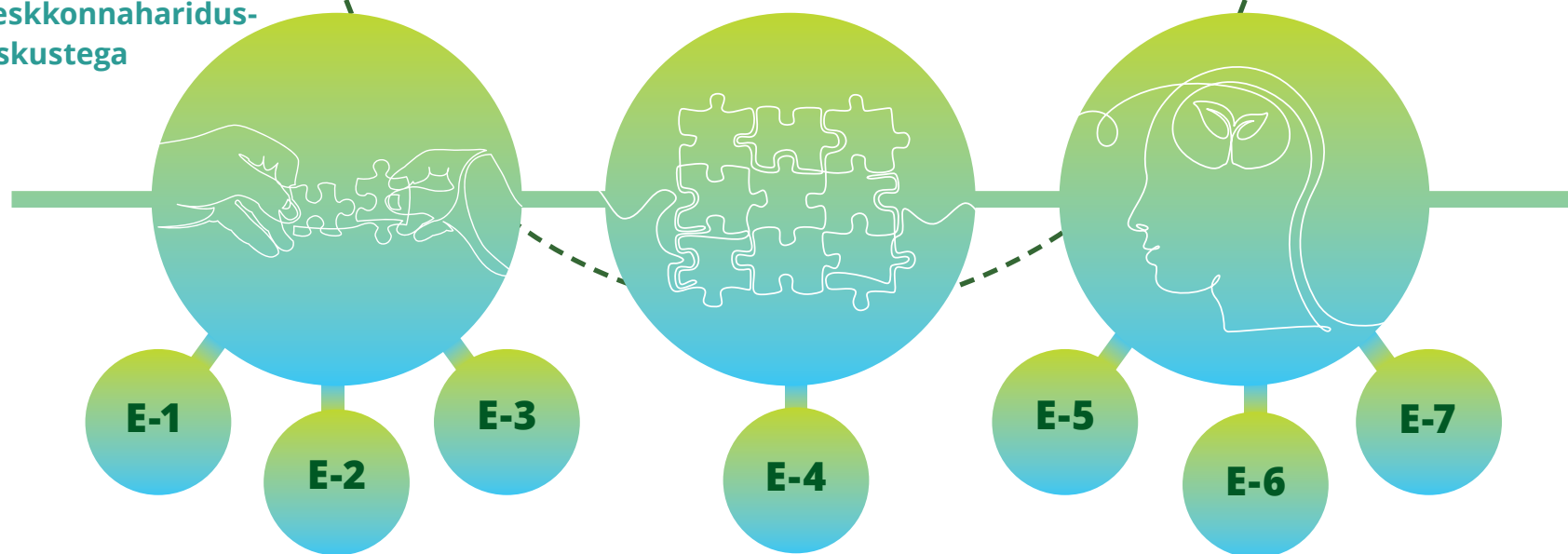

Keskkonnateadlikkus on ühiskonnas väärtustatud, ressurssidega kaetud ning pidevas arengus.

I valdkond –
keskkonnateadlikkuse
edendamine haridusasutustes
koostöös keskkonnaharidus-
keskustega

II valdkond –
keskkonnaharidusliku
võrgustiku arendamine

III valdkond –
keskkonnateadlikkus
ühiskonnas

Üldeesmärk

Keskkonnateadlikkus on ühiskonnas väärtustatud, ressursidega kaetud ning pidevas arengus.

T- 0.1.

Riikliku
keskkonnahariduse
arendamise
programmi loomine.

T-0.2.

Üleriigilise
keskkonnahariduse
kompetentsi-
keskuse mudeli loomine
ning selle rakendamise
võimaluste analüüs.

T-0.3.

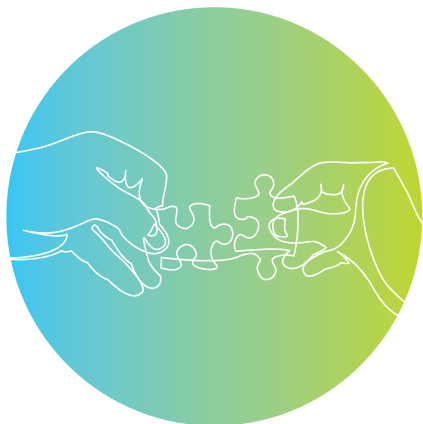
Ministeeriumite vahel
koostöö korraldamine
keskkonnateadlikkuse
ja hariduse valdkonnas
tegevuskava
ellurakendamiseks.

T-0.4.

Olemasolevate
tunnustussüsteemide
analüüs ja vajaduse korral
uuendamine.

T-0.5.

Tegevuskava mõõdikute
alg- ja sihttasemete
täpsustamine.

I valdkond –
keskkonnateadlikkuse
edendamine
haridusasutustes
koostöös
keskkonnaharidus-
keskustega

Eesmärgid ja tegevused

E-1. Kõikide haridustasemete õppekavadesse on lõimitud keskkonnateemad, mis lähtuvad kestliku arengu eesmärkidest.

T-1.1. Keskkonnahariduskeskuste ja haridusasutuste töötajatele korraldatakse koolitused kestliku arengu eesmärkide õppetöösse lõimimisest.

T-1.2. Igale haridustasemele koostatakse eri valdkondi lõimivat õppevara elurikkusest, kliimamuutusest ja ringmajandusest.

T-1.3. Toetatakse koostööd keskkonnahariduskeskuste ja haridusasutuste vahel lõimitud teemadega programmide koostamisel ja elluviimisel.

T-1.4. Koostöös kõrgkoolidega analüüsitakse kutse- ja kõrghariduse õppekavasid keskkonnateadlikkuse seisukohast ning koostatakse soovitud õppekavade arendamiseks.

T-1.5. Koostöös kõrgkoolidega analüüsitakse põhikooli ja gümnaasiumi õppevara keskkonnateadlikkuse seisukohast ja tehakse ettepanekud täiendamiseks ja arendamiseks.

T-1.6. Toetatakse keskkonnateadlikkust suurendavate õppe-teemade käsitlemist igal haridustasandil (õppeprogrammid, mikrokraadid, kursused jms).

T-1.7. Toetatakse keskkonnaharidusliku õppevara koostamist eri õppeainetele, sh õuesõppe sisu ja metoodika kohta.

E-2. Haridusasutused ja keskkonnahariduskeskused toimivad keskkonnateadlikult.

T-2.1. Haridusasutustele luuakse keskkonnateadlikkuse mõõtmiseks enesehindamise metoodika, näiteks Rohepeegel.

T-2.2. Toetatakse rahvusvahelisi ja üleriigilisi keskkonnateadlikkust kujundavaid programme, sh „Rohelist Kooli“, ja nende vahelise koostööd.

T-2.3. Kaardistatakse keskkonnahariduslik õppevara ja koostatakse kasutamissoovitused.

T-2.4. Toetatakse haridusjuhtidele, õpetajatele, noorsootöötajatele, huvikoolide ja keskkonnahariduskeskuste töötajatele keskkonnahariduslike koolituste korraldamist, sh õuesõppest, keskkonnateadlikust majandamisest ja rohepöördest, ning luuakse võimalused nendel osalemiseks.

T-2.5. Toetatakse loodus- ja keskkonnavaldkonna süva- ning erihuviga õpilaste arendamist nii mitteformaal- kui ka formaalharidusasutustes.

T-2.6. Koostöös kõrgkoolide või muude partneritega tehakse uuring haridusasutuste keskkonnateadlikkusest.

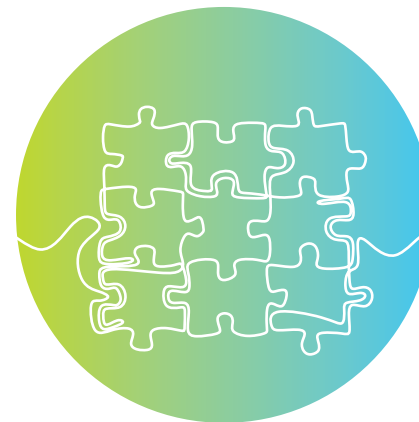
T-2.7. Korraldatakse keskkonnahariduskonverentse haridustöötajatele.

E-3. Haridusasutused ja keskkonnahariduskeskused on keskkonna ning jätkusuutliku arengu valdkonnas kogukonna aktiivsed eestvedajad.

T-3.1. Projekti „Kool kui keskkonna ja jätkusuutliku arengu eestvedaja kogukonnas“ elluviimine ning selle järel temaatilise käsiraamatu koostamine ja levitamine.

T-3.2. Toetatakse kogukonnale suunatud keskkonna ja jätkusuutliku arengu valdkonna projekte ja üritusi, mille on algatanud haridusasutus, keskkonnahariduskeskus või nende kohalik koostööpartner.

II valdkond – keskkonnaharidusliku võrgustiku arendamine

Eesmärgid ja tegevused

E-4. Mitmekesist keskkonnaharidust pakkuv üleriigiline keskkonnahariduskeskuste võrgustik.

T-4.1. Arendatakse välja ja rakendatakse keskkonnahariduskeskuste arengut toetav kvaliteedisüsteem, mille osaks on õppeprogrammide kvaliteedi hindamine, juhendajate pädevusmudeli rakendamine ning keskuste kvaliteedikriteeriumite väljatöötamine.

T-4.2. Parendatakse keskkonnahariduslike õppeprogrammide kvaliteeti tagavat seiresüsteemi.

T-4.3. Akrediteeringusüsteemi väljatöötamine ja rakendamine kriteeriumitele vastavate keskkonnahariduskeskuste pikaajaliseks rahastamiseks ja kestlikkuse tagamiseks.

T-4.4. Keskkonnahariduskeskustele korraldatakse kogemuste vahetamist ja tegevuste koordineerimist võimaldavaid üritusi vähemalt kord aastas.

T-4.5. Keskkonnahariduskeskuste töötajatele korraldatakse kvaliteetse keskkonnahariduse pakkumist toetavaid täienduskoolitusi.

T-4.6. Arendatakse portaali keskkonnaharidus.ee, et kesksed saaksid omavahel paremini suhelda ja teavet vahetada.

III valdkond – keskkonnateadlikkus ühiskonnas

Eesmärgid ja tegevused

E-5. Lastel ja noortel on head võimalused algatada kehtlikku arengut toetavaid tegevusi ning teisi kaasata.

T-5.1. Toetatakse Eesti Noorte Teaduste Akadeemia, Eesti Teadusagentuuri ja Õpilaste Teadusliku Ühingu keskkonnateemalist koostööd noortega, näiteks keskkonnahariduskonverentsi korraldamist jms.

T-5.2. Noorteorganisatsioonide võimaluste parendamine keskkonnateemalistele algatustele toetuse küsimiseks KIKist jt rahastajatelt.

T-5.3. Noorteorganisatsioonide nõustamine keskkonnavalgustuste kavandamisel ja elluviimisel.

E-6. Kogukonna liikmed on teadlikud kodukoha looduse väärtusest, mõistavad, kuidas nende käitumine mõjutab elukeskkonda, ning oskavad teha keskkonnateadlikke valikuid.

T-6.1. Parendatakse olemasolevat keskkonnainfosüsteemi võimaldamaks saada ajakohast infot iga piirkonna kohta.

T-6.2. Korraldatakse koolitus KOVi juhtidele ja keskkonnaspetsialistidele, kuidas edastada kohalikku keskkonnainfot, nõustada ja toetada kogukondade keskkonnateadlikke algatusi ning kuidas teha koostööd piirkonnas tegutsevate keskkonnahariduse pakkujatega ja keskkonnateadlikkust edendavate organisatsioonidega.

T-6.3. Kogukondade ja ettevõtete juhtidele ning teistele otsustajatele korraldatakse keskkonnateadlikkust suurendavaid ja kommunikatsioonioskusi parandavaid koolitusi.

T-6.4. Toetatakse kogukondade osalemist jätkusuutlikkust suurendavates rahvusvahelistes ettevõtmisetes, näiteks UNESCO programmis „Inimene ja biosfäär“.

E-7. Ühiskond toetab keskkonnateadlikku käitumist.

T-7.1. Teavitatakse Euroopa Liidu ja teiste riikide keskkonnateadliku käitumise algatustest.

T-7.2. Korraldatakse keskkonnateadlikkust suurendavaid üritusi ettevõtetele, kogukondadele jt.

T-7.3. Teaduslike uuringute tulemuste alusel analüüsitakse ja põhjendatakse tarbimisreklaamide mõju laste ja noorte keskkonnakäitumisele. Vajaduse korral tehakse ettepanek Majandus- ja

Kommunikatsiooniministeeriumile ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile reklaamiseaduse muudatusteks.

T-7.4. Teavitatakse keskkonnateadlikkusega seotud teemadest, näiteks rohepesu liigid jms.

T-7.5. Korraldatakse keskkonnateadlikkust kujundavaid kampaaniaid, temaatilisi näitusi.

T-7.6. Kujundatakse keskkonnateadlikku infovälja avalikus ruumis, sh juurutatakse infomaterjalide hea tava.

T-7.7. Otsustajate keskkonnateadlikkuse suurendamine: nn kõrgemate keskkonnakaitsekursuste korraldamine riigi ja kohalike omavalitsuste töötajatele ning ettevõtete ja teiste organisatsioonide esindajatele.

2.2. Mõõdikud

M-1. Üldmõõdik: Keskkonnateadlikkuse indeks.
Algtase 2022: 41,6. Sihttase 2025: 47.

M-2. KeMi ja HTMi koostöö toimib, mõlemas on loodud tegevuskava rakendamise toetamiseks töörühm, valdkonna arenguks suunatud ressursside hulk on võrreldes tegevuskava eelmise perioodiga suurenenud.

M-3. Koolitustel osalejate arv.

M-4. Uue õppevara arv ja jaotus vanuseastmeti.

M-5. Asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide arv, kes on rakendanud keskkonnajuhtimissüsteemi.

M-6. Keskkonnahariduslikes õppeprogrammides ja üritustel osalejate arv.

M-7. Eesti elanike hinnang keskkonnainfo kättesaadavusele ja kvaliteedile (uuringu tulemused).

M-8. Programm „Roheline kool“ toimib, saarte biosfäärialal on jätkuvalt UNESCO tunnustus.

M-9. Keskkonnateadlikkust suurendavate kampaaniate arv.

Rakenduskava

Üldeesmärk

Keskkonnateadlikkus on ühiskonnas väärtustatud, ressurssidega kaetud ning pidevas arengus.

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
0.1	Luuakse riiklik keskkonnahariduse programm.		x	x	KeM, HTM	KeA, EKHÜ, ETAG, HARNO, EKJÜ	2024, 2025: programmi eeltööd ja kavandamine vastavalt arengukavale KEVAD.
0.2	Töötatakse välja üleriigilise keskkonnahariduse kompetentsikeskuse mudel ning analüüsitakse selle rakendamise võimalusi.	x	x	x	KeM	ELM, KeA, KAUR, EKHÜ	
0.3	Ministeeriumite vahel koostöö korraldamine keskkonnateadlikkuse ja -hariduse valdkonnas tegevuskava ellurakendamiseks.	x	x	x	KeM, HTM	Ministeeriumid, Riigikantselei	
0.4	Olemasolevate tunnustussüsteemide analüüs ja vajaduse korral uuendamine.	x	x	x	KeM, HTM	EKHÜ, KeA, HARNO, RK	
0.5	Tegevuskava mõõdikute alg- ja sihttasemete täpsustamine.	x			KeM, HTM	KeA, HARNO, kõrgkoolid	

I valdkond – keskkonnateadlikkuse edendamine haridusasutustes koostöös keskkonnahariduskeskustega

E-1. Kõikide haridustasemete õppekavadesse on lõimitud keskkonnateemad, mis lähtuvad kestliku arengu eesmärkidest

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
1.1	Keskkonnahariduskeskuste ja haridusasutuste töötajatele korraldatakse koolitused kestliku arengu eesmärkide õppetöösse lõimimisest.	X	X	X	KeM, HTM	KeA, ELM, KAUR, KIK, HARNO, ETAG	Fookused: 2023 kliimaeesmärgid, 2024 elurikkus, 2025 ringmajandus.
1.2	Igale haridustasemele koostatakse eri valdkondi lõimivat õppevara elurikkusest, kliimamuutusest ja ringmajandusest.	X	X	X	KeM, HTM	KeA, ELM, KAUR, KIK, HARNO	Fookused: 2023 kliimaeesmärgid, 2024 elurikkus, 2025 ringmajandus.
1.3	Toetatakse koostööd keskkonnahariduskeskuste ja haridusasutuste vahel lõimitud teemadega programmide koostamisel ja elluviimisel.		X	X	KeM	EKHÜ, KIK, KAUR, KeA, KOV	Rahastusallikas: kliimateadlikkuse suurendamiseks mõeldud finantsid. Fookus: alusharidus
1.4	Koostöös kõrgkoolidega analüüsitakse kutse- ja kõrghariduse õppekavasid keskkonnateadlikkuse seisukohast ning koostatakse soovitusel õppekavade arendamiseks.		X	X	HTM	Kõrgkoolid, kutseõppe asutused, KeM, HARNO	
1.5	Koostöös kõrgkoolidega analüüsitakse põhikooli ja gümnaasiumi õppevara keskkonnateadlikkuse seisukohast ning tehakse ettepanekud täiendamiseks ja arendamiseks.		X	X	HTM	Kõrgkoolid	2024 ettevalmistus, 2025 rakendamine

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
1.6	Toetatakse keskkonnateadlikkust suurendavate õppeteemade käsitlemist igal haridustasandil.		x	x	KeM, HTM	KIK, HARNO	(õppeprogrammid, mikrokraadid, kursused jms).
1.7	Toetatakse keskkonnaharidusliku õppevara koostamist eri õppeainetele, sh õuesõppe sisust ja metoodikast.			x	KeM, HTM	KIK, HARNO	Võimalusel toetatakse projekte nii KIKist kui ka rahvusvahelistest programmidest (projektide kaasrahastus)

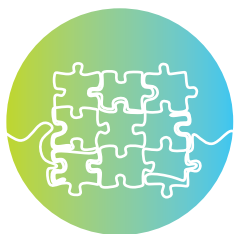
E-2. Haridusasutused ja keskkonnahariduskeskused toimivad keskkonnateadlikult.

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
2.1	Haridusasutustele luuakse keskkonnateadlikkuse mõõtmiseks enesehindamise metoodika, näiteks Rohepeegel.		x	x	KeM, HTM	HARNO, EKHÜ, RK; EKJÜ	
2.2	Toetatakse rahvusvahelisi ja üleriigilisi keskkonnateadlikkust kujundavaid programme, sh „Rohelist Kooli“, ja nendevahelist koostööd.	x	x	x	KeM, HTM	KIK, HARNO	
2.3	Kaardistatakse keskkonnahariduslik õppevara ja koostatakse kasutamissoovitused.	x		x	KeM	EKHÜ, KeM, HTM	Inventuuri tulemused ja kasutamissoovitused paigutatakse portaali keskkonnaharidus.ee
2.4	Toetatakse haridusjuhtidele, õpetajatele, noorsootöötajatele, huvikoolide ja keskkonnahariduskeskuste töötajatele keskkonnahariduslike koolituste korraldamist ning luuakse võimalused nendel osalemiseks.	x	x	x	KeM, HTM	HARNO, KIK, EKJÜ EKHÜ	Koolitused muu hulgas õuesõppest, keskkonnateadlikust majandamisest ja rohepöördest

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
2.5	Toetatakse loodus- ja keskkonnavaldkonna süva- ning erihuviga õpilaste arendamist nii mitteformaal- kui ka formaalharidusasutustes.	x	x	x	KeM, HTM	ETAG, KIK, HARNO	
2.6	Koostöös kõrgkoolide või muude partneritega tehakse uuring haridusasutuste keskkonnateadlikkusest.			x	KeM, HTM	Kõrgkoolid, HARNO	
2.7	Korraldatakse keskkonnahariduse konverentse haridustöötajatele.	x	x	x	KeM, KeA	EKHÜ, HTM, EKJÜ, KAUR, HARNO	

E-3. Haridusasutused ja keskkonnahariduskeskused on keskkonna ning jätkusuutliku arengu valdkonnas kogukonna aktiivsed eestvedajad.

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
3.1	Projekti „Kool kui keskkonna ja jätkusuutliku arengu eestvedaja kogukonnas“ elluviimine ning selle järel temaatilise käsiraamatu koostamine ja levitamine.		x	x	KeM, HTM	KIK, HARNO	(õppeprogrammid, mikrokraadid, kursused jms).
3.2	Toetatakse kogukonnale suunatud selliseid projekte ja üritusi keskkonna ja jätkusuutliku arengu valdkonnas, mille on algatanud haridusasutused, keskkonnahariduskeskused või nende kohalikud koostööpartnerid.			x	KeM, HTM	KIK, HARNO	Võimalusel toetatakse projekte nii KIKist kui ka rahvusvahelistest programmidest (projektide kaasrahastus)

II valdkond – keskkonnaharidusliku võrgustiku arendamine

E-4. Mitmekesist keskkonnaharidust pakkuv üleriigiline keskkonnahariduskeskuste võrgustik.

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
4.1	Arendatakse välja ja rakendatakse keskkonnahariduskeskuste arengut toetav kvaliteedisüsteem, mille osad on õppeprogrammide kvaliteedi hindamine, juhendajate pädevusmudeli rakendamine ning keskuste kvaliteedikriteeriumite väljatöötamine.	x	x	x	KeM	EKHÜ, KeA, KIK, RMK	
4.2	Parendatakse keskkonnahariduslike programmide kvaliteeti tagavat seiresüsteemi.	x	x	x	KeM	EKHÜ, KIK	
4.3	Akrediteeringusüsteemi väljatöötamine ja rakendamine kriteeriumitele vastavate keskkonnahariduskeskuste pikaajaliseks rahastamiseks ja kestlikkuse tagamiseks.	x	x	x	KeM	KIK, EKHÜ, ELVL, EKJÜ, RMK	
4.4	Keskkonnahariduskeskustele korraldatakse kogemuste vahetamist ja tegevuste koordineerimist võimaldavaid üritusi vähemalt kord aastas.	x	x	x	KeM	EKHÜ, KIK, KeA	
4.5	Keskkonnahariduskeskuste töötajatele korraldatakse kvaliteetse keskkonnahariduse pakkumist toetavaid täienduskoolitusi.	x	x	x	KeM, HTM	EKHÜ, KIK, KeA, KAUR	

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
4.6	Arendatakse portaali keskkonnaharidus.ee võimaldamaks keskuste paremat omavahelist kommunikatsiooni.	x		x	KeA, KeM	EKHÜ, keskkon- naharidus- keskused, hari- dusasutused	Sh kogemuste vahetamine õppevara kohta. (projektide kaasrahastus)

III valdkond – keskkonnateadlikkus ühiskonnas

E-5. Lastel ja noortel on head võimalused alata kestlikku arengut toetavaid tegevusi ning teisi kaasata.

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
5.1	Toetatakse Eesti Noorte Teaduste Akadeemia, Eesti Teadusagentuuri ja Õpilaste Teadusliku Ühingu keskkonnateemalist koostööd noortega, näiteks keskkonnahariduskonverentsi korraldamist jms.	x	x	x	KeM, HTM	Noorte keskkonna nõukogu, KIK	
5.2	Noorteorganisatsioonidele võimaluste parendamine keskkonnateemalistele algatustele toetuse küsimiseks KIKist jt rahastajatelt.	x	x	x	KeM, HTM	HARNO; KIK	
5.3	Noorteorganisatsioonide nõustamine keskkonnaalgatuste kavandamisel ja elluviimisel.	x	x	x	KeM, HTM	KeA, HARNO, EKHÜ	

E-6. Kogukonna liikmed on teadlikud kodukoha looduse väärtusest, mõistavad, kuidas nende käitumine mõjutab elukeskkonda ning oskavad teha keskkonnateadlikke valikuid.

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
6.1	Parendatakse olemasolevat keskkonna- infosüsteemi võimaldamaks saada ajakohast infot iga piirkonna kohta.	X	X	X	KeM, KAUR	KeA, ELM, KOV	
6.2	Korraldatakse koolitus KOVi juhtidele ja keskkonnaspetsialistidele, kuidas edastada kohalikku keskkonnainfot, nõustada ja toetada kogukondade keskkonnateadlikke algatusi ning kuidas teha koostööd piirkonnas tegutsevate keskkonnahariduse pakkujatega ja keskkonna- teadlikkust edendatavate organisatsioonidega.	X	X	X	KeM, KeA	ELVL, KAUR, Maa-amet	
6.3	Kogukondade ja ettevõtete juhtidele ning teistele otsustajatele korraldatakse keskkonnateadlikkust suurendavaid ja kommunikatsioonioskusi parandavaid koolitusi.	X	X	X	KeM, KeA, HTM	KAUR, Riigikantse- lei, RMK, Kõrgkoolid, MKM, ELF	
6.4	Toetatakse kogukondade osalemist jätkusuutlik- kust suurendavates rahvusvahelistes ettevõtmistes, näiteks UNESCO programmis „Inimene ja biosfäär“.	X	X	X	KeM	Hiiumaa Arenduskeskus, saarte omavalitsused	

E-7. Ühiskond toetab keskkonnateadlikku käitumist.

Jrk nr	Tegevus	2023	2024	2025	Vastu- taja(d)	Koostöö- partner(id)	Märkused
7.1	Teavitatakse Euroopa Liidu jt riikide keskkonnateadliku käitumise algatustest.	X	X	X	KeM, HTM	KeA, KAUR, ELM, KIK	
7.2	Korraldatakse keskkonnateadlikkust suurendavaid üritusi ettevõtetele, kogukondadele jt.	X	X	X	KeM	KeA, RMK, ELM, ELKS	
7.3	Teaduslike uuringute tulemuste alusel analüüsitakse ja põhjendatakse tarbimisreklaamide mõju laste ja noorte keskkonnakäitumisele. Vajaduse korral tehakse ettepanek Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile reklaamiseaduse muudatusteks.	X	X	X	KeM, HTM	Riigikantselei, MKM, SoM, TTJA, kõrgkoolid	
7.4	Teavitatakse keskkonnateadlikkusega seotud teemadest, näiteks rohepesu jms.	X	X	X	KeM	KeA, ELM, KAUR, KIK, RMK	
7.5	Korraldatakse keskkonnateadlikkust kujundavaid kampaaniaid, temaatilisi näitusi.	X	X	X	KeM	KeA, ELM, RMK, KAUR, KIK, ELKS	
7.6	Kujundatakse keskkonnateadlikku infovälja avalikus ruumis, sh juurutatakse infomaterjalide hea tava.	X	X	X	KeM	KeA, RMK, ELM, KAUR	
7.7	Otsustajate keskkonnateadlikkuse suurendamine, nn kõrgemate keskkonnakaitsekursuste korraldamine riigi ja kohalike omavalitsuste töötajatele ning ettevõtete ja teiste organisatsioonide esindajatele.		X	X	KeM	Riigikantselei, KeA, KAUR, ELM	

Lühendid

E – Eesmärk

EKHÜ – Eesti Keskkonnahariduse Ühing

EKJÜ – Eesti Koolijuhtide Ühendus

ELF – Eestimaa Looduse Fond

ELKS – Eesti Looduskaitse Selts

ELM – Eesti Loodusmuuseum

ELVL – Eesti Linnade ja Valdade Liit

ETAG – Eesti Teadusagentuur

HARNO – Haridus- ja Noorteamet

HTM – Haridus- ja Teadusministeerium

KAUR – Keskkonnaagentuur

KeA – Keskkonnaamet

KeM – Keskkonnaministeerium

KEVAD – Keskkonnavaldkonna arengukava aastani 2030
(koostamisel)

KIK – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

KOV – kohalik omavalitsus

M – mõõdik

MKM – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

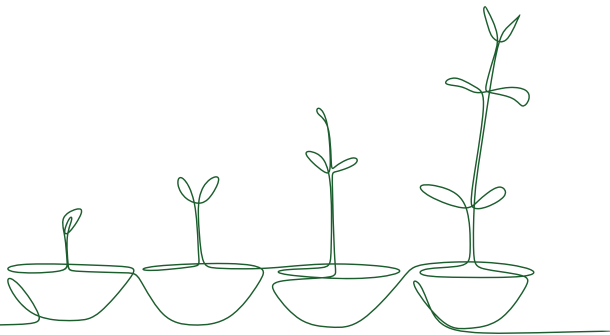
RK – programm „Roheline kool“

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

SoM – Sotsiaalministeerium

T – tegevus

TTJA – Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet

Mõisted

Haridusasutused on põhikoolid ja gümnaasiumid, kutseõppeasutused, rakenduskõrgkoolid, ülikoolid, koolieelsed lasteasutused, huvikoolid ja täienduskoolitusasutused.

Haridustasemed on alusharidus, põhiharidus, keskharidus (üld- ja kutsekeskharidus) ning kõrgharidus. Vastavale tasemele kavandatud tegevused hõlmavad ka huvitegevust ja -haridust.

Informaalne keskkonnaharidus on õppija seisukohast lähtudes eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäevaelu situatsioonides (näiteks perekonnas, töökohas, vabal ajal jne). Informaalse õppe tulemused ei ole enamasti õppija jaoks kohe nähtavad. Informaalse keskkonnahariduse komponentide hulka võib lugeda ka infostende õpperadadel, telesaateid, ajakirju ja meediaruumi tervikuna.

Jätkusuutlikku arengut toetav haridus tähendab jätkusuutliku arengu põhiküsimuste käsitlemist õppes ning osalusel põhinevaid õppemeetodeid. Õppijaid innustatakse jätkusuutlikkuse hüvanguks tegutsema, aga ka kriitiliselt mõtlema, mõistma keerukaid süsteeme, looma arengutsenaariume, tegema otsuseid teisi kaasates ja teistega koostöös. Jätkusuutlikku arengut toetava hariduse eesmärk on inimeste väärtushinnangute kujundamine.

Keskkonnaharidus on teadmiste, oskuste, hoiakute ja väärtushinnangute süsteem, mis teadvustab loodus-, majandus-, sotsiaal- ja kultuurikeskkonna seoseid, lähtudes säästva arengu kontseptsioonist. Keskkonnaharidus tegeleb looduskeskkonnas valitsevate seoste ja mõjude, sh inimtegevuse mõju, teadvustamisega lokaalses ja globaalses kontekstis (keskkonnahariduse mõiste tõlgendamisel on lähtutud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) säästvat arengut toetava hariduse strateegiast).

Keskkonnahariduse keskus on organisatsioon või selle struktuuriüksus, mis kujundab keskkonnateadlikkuse arengut soodustava õppekeskkonna. Loodus-, keskkonna- või jätkusuutliku arengu haridusega tegelemine on sätestatud organisatsiooni või selle struktuuriüksuse põhimääruses, põhikirjas või asutamislepingus. Keskusel on alaline või hooajaline keskkonnaharidusega tegelev personal.

Keskkonnahariduse spetsialist on vajalike teadmiste, oskuste ja väärtushinnangutega isik, kes korraldab keskkonnahariduslikke, sh loodushariduslikke tegevusi (sh õppeprogramme) eri sihtgruppidele.

Keskkonnahariduslik õppeprogramm on aktiivõppe vorm, mille kaudu omandatakse teadmised ja oskused loodusest ja keskkonnast ning kujundatakse keskkonnasõbralike väärtushinnangute süsteem. Programm viiakse ellu kindla ajavahemiku keskel organiseeritud õpitegevuste kaudu.

Keskkonnateadlikkus on inimese ja keskkonna vahelise suhte ja vastastikuse mõju mõistmine ning valmisolek neid oma tegevuses arvestada; keskkonnateadlik inimene lähtub oma otsustes teaduslikult tõendatud seisukohtadest ja asjakohasest keskkonnainfost.

Kõrgkoolid on rakenduskõrgkoolid ja ülikoolid.

Loodusharidus teadvustab loodusnähtuste ja looduslike protsesside vahelisi seoseid ning põhineb looduse vahetul kogemisel. Loodusharidus tegeleb kõige otsesemalt looduse tundmaõppimisega.

Mitteformaalset keskkonnaharidust mõistetakse selle tegevuskava raames kui väljaspool formaalharidussüsteemi toimuvat aktiivõpet, mis teadvustab inimtegevuse mõju elurikkusele, ökosüsteemi teenuseid, keskkonnahoidliku tarbimise põhimõtteid ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise olulisust.

Säästev ehk jätkusuutlik ehk kestlik areng on kõikide eluvormide ja planeedi vajaduste esikohale seadmine, tagades, et inimtegevus ei ületaks planeedi ökoloogiliste võimaluste piire. Kestlik areng hõlmab protsesse ja lähenemisviise, mida kasutatakse arengu toetamiseks või edu saavutamiseks jätkusuutlikul viisil.

